

Popis:

Pozůstatky po těžbě živce z pegmatitových žil

Podrobný popis:

Oblast Hatí v těsné blízkosti Dolních Borů reprezentuje výskyt významných pegmatitových žil borského granulitového masivu. Pegmatitové žíly zde dosahují větších mocností než v rulách okolního moldanubika. Až do roku 1972 byly některé těženy a k jejich označení se používala čísla (až do 67) a jedna byla pojmenována Oldřich. Radiometrickým datováním bylo stanoveno stáří pegmatitových žil přibližně na 336 miliónů let, což dokazuje jejich vznik během procesů variské orogeneze. Pegmatity borského granulitového masivu jsou spojovány s pozdní fází formování třebíčského masivu.

Většina mocnějších pegmatitových žil je výrazně diferencovaná, se zhruba symetricky zonální stavbou. Od okraje najdeme zóny středně až hrubě zrnitého pegmatitu, hrubě zrnitého písmenkového pegmatitu a v centru žíly pak blokovou zónu tvořenou krystaly draselného živce a křemene a střed žil je tvořen křemenným jádrem. Na vnějším okraji blokové zóny bývá vyvinuta metasomatická zóna zatlačující blokový živce, na kterou jsou vázány méně běžné minerály.

Kromě hlavních minerálů jako křemen, K-živce, plagioklas, biotit a muskovit byla na dolnoborských žilách nalezena řada méně běžných minerálů, některé i v hojném množství. Jedním z nejčastějších akcesorických minerálů, tvořícím až 20 cm dlouhé krystaly v blokovém křemenu a K-živci je turmalín – skoryl. Běžné jsou i jeho stébelnaté agregáty. Sekaninit byl na této lokalitě popsán jako nový minerál. Tvoří krátce sloupcovité, kónické, až 70 cm dlouhé krystaly, modré až fialové barvy s odlučností podle (001). Vyskytoval se jen na některých žilách v albitizovaných partiích. Andalusit byl hojným minerálem blokového křemene, kde tvořil pseudotetragonální sloupcovité krystaly růžové barvy. Tvořil také hnízda hrubě zrnitých agregátů o velikosti až 1 m. V andalusitu se objevovala zarostlá zrna korundu.

Granát je znám pouze z žíly Oldřich, ale místy v obrovském množství. Krystaly byly zpravidla ve větších kumulacích, zarostlé do křemene nebo albitu. Složením odpovídal almandinu s vysokým podílem spessartinové složky. Na puklinách K-živců se objevovala zrnka oyamalitu. Typickými minerály dolnoborských žil byly fosfáty. Mezi nejběžnější můžeme zařadit monazit a apatit, vzácněji byly nalezeny augelit a scorzalit. Specialitou žíly Oldřich byly Fe-Mn fosfáty, jako v blokové zóně běžný zwieselit, a vzácnější triplit, trifylín, sarkopsid a další.

Na pegmatitových žilách byly zastoupeny i rudní minerály. Wolframit byl nalezen v blokové zóně ve dvou generacích. Ilmeit na puklinách K-živce byl místy hojný. Lölingit tvořil jemně zrnité agregáty zarostlé v živci a křemenu. Pyrit byl nejběžnějším sulfidem, vytvářel drúzy krystalů až 2 cm velikosti. Z dalších rudních minerálů můžeme uvést rutil, hematit, arzenopyrit, markasit, chalkopyrit nebo sfalerit.

Další minerály jsou poměrně vzácné – sympleisit, autunit, torbernit, cookeit, diaspor, anatas, sádrovec nebo hallotrichit. Celkem bylo na lokalitě popsáno 81 minerálů.

Region: Velkomeziříčsko a Bítešsko

Město: Bory

URL:

Zpřístupnění: volně přístupné

Bezbariérový přístup: ano s omezením

GPS: 49°25'27,420''N, 16°0'1,200''E

Mapa: <http://maps.google.com/maps?q=49,16&z=12>

Obrázky:

